

SISUTURUNDUS

Virtuaalne loodusnäitus – kas puisniit saab olla telefonis?

ANDRUS LAANSALU
TAAVI VARM

Üldiselt Eesti inimesed ikka teavad, mis on puisniit, aga millised ökoloogilised ja kultuurilised seosed puisniiduga koos käivad, see osa jääb tõenäoliselt juba pisut hämaraks. Ka pärandmaastiku mõiste on pigem tundmatu, kuigi intuiitiivselt arusaadav. Samas on selge, et pärandmaastike elujõulisena säilitamise üks alus on inimeste teadlikkus. Looduslike vormide säilitamist ei saa teha käsu ja korralduse vormis – inimtekkeliste maastike elushoidmine peab põhinema probleemi mõistmisel ja kogukonna teadlikul tegutsemisel.

Puisniitude taastamise ja jätkusuutliku majandamisega tegeleva Eesti-Läti ühise WoodMeadowLIFE (LIFE2o NAT/EE/000074) projekti üks fookus on avalikkuse teadlikkuse tõus puisniitude loodus- ja kultuuripärandist ning nende kaitsest ja majandamisest. Puisniitude kui pärandmaastike väärtustamise vajaduse ja projektiga kaasneva näituse teostajana sattus ka Eesti Kunstiakadeemia muinsuskaitseosakond tavapäralt bioloogiapõhisesse tegevusse. Projekti kunstiosa kavandamises otsustasime keskenduda konteksti avamisele ning uute sihtrühmade leidmisele.

Traditsioonilises vormis kunstinäitusel ei ole selleks piisavalt haaret. Ükskõik kui arvukas külastatavus ka poleks,

on see ainult murdosa nende inimeste hulgast, kes puisniitude probleeme veel ei tea. Laiem avalikkus ei kohtuks selle näitusega kunagi. Maksimaalselt laia auditooriumini jõudmiseks otsustas EKA luua näituse virtuaalses vormis ja ligipääsetavana ilma keeruliste lisavahenditeta. Aga mis on see lihtne lisavahend, mis on igal inimesel taskus? Muidugi telefon.

Otsustasime luua mitmetest väikesest äpimängudest koosneva virtuaalnäituse. Äpid on allalaetavad nagu ükskõik millised teised tavalised telefonirakendused. Tahad kuulata muusikat, installeerid telefoni Spotify, tahad teada, kus sa oled, kasutad Waze'i. Tahad minna puisniidule? Ei peagi tegelikult füüsiliselt kohale minema – võid kasutada puisniidukeskonnast tuletatud äppe ja saad mängida puisniidul olemise kujutluslikult läbi. Nendes äppides ei ole rõhk täpse teaduspõhise teabe jagamisel – oluline on pigem laiemale auditooriumile, eriti lastele ja noortele puisniidul olemise kogemuse pakkumine. Sealt edasi saab rääkida juba täpsemalt puisniitude taastamise ja hooldamise probleemidest.

Rakendused on Taavi Varmi, Jaagup Irve ja Andrus Laansalu juhendatud EKA tudengite looming, tehtu põhineb tudengite isiklikel kogemustel puisniitudelt ning Nedrema puisniidu taimeandmetel. Kuna ükski üliõpilastest polnud bioloog (mitmed neist välistudengid), keskendusid nad kunstilise visiooni väljaarendamisele, kasutades bioloogiapõhiseid andmeid vaba loo-

Mängude äppe on kaks: „Väikesed elud: KUUK“ ja „Väikesed elud: Rohi“, millest viimane sisaldab kolme mängu.

mingulisusega. Tudengeid toetas EKA kunstipõhiste videomängude loomisele keskendunud laboratoorium EVA Lab.

Mängude loomine oli seotud veel ühe olulise teemaga – noorte kunstnike vaimse tervise küsimustega. Projekt polnud seega ainult loodusteemaliste mängude loomine – EKA nooremteaduri Taavi Varmi doktoritöö keskendub küsimusele, kuidas videomängud ja koostööloomeprotsess toetavad vaimset tervist.

Tudengite suhtumises ja hoiakutes võis tähele panna mõningaid iseloomulikke jooni. Kuigi nad olid loodushoiuga seotud teemadele väga vastuvõtlikud, ei huvitanud neid eriti bioloogiapõhine andmestik või teaduslikult täpsed järeldused. Tudengid olid väga selgelt looduskeskonna tuleviku pärast mures, aga mure väljendamiseks ei vajanud nad numbreid ega fakte. See, et loodus on hädas, oli nende jaoks enesestmõistetav ja omaks võetud teadmine. Olu oli küsida, mida me saame teha. Aga vastused sellele olemuslikule küsimusele ei tule kõigi jaoks Exceli tabelitest ega ladinakeelsete taime- ja loomanimede tundmisest. Vastused saavad tulla hoolivast suhtumisest loodusesse, teadlikust kohalolekust ja millegi kasuliku tegemisest seal, kus tänasest loodushoiutegevusest pole piisanud.

Mängude loomise algaasis katseta-

sime ka otse looduskeskonda viidud tegevustega. Esmakordselt sai laiem avalikkus Nedrema puisniidul sealse taimede ja keskkonna põhjal loodud videoklippe uudistada 2. juulil 2024 tähistatud pärandniitude päeval. Osalejatel oli võimalik visuaali sisse ja välja suumida ning kuulata mõned nädalad varem sealsamas jäädvustatud loodushääli ning Peeter Rästase peale loetud tekste puisniitude bioloogia ja ökoloogilise dünaamika kohta. Videoinstallatsiooni koostasid Andrus Laansalu ja Taavi Varm. Ürituse heliliseks keskmeks oli lisaks loodushääle salvestustele Maarja Nuudi kontsert. Maarja Nuudi muusika on ka ühe videomängu helikeskkond.

Edasises tegevuses keskendusime reaalse ja virtuaalse ruumi ühendamisele liitreaalsuses. Mängudes toimuv paigutatakse sellesse füüsilisse keskkonda, kus mängija parajasti on. Tegutsemine eeldab liikumist. Mitmed mängud sisaldavad ka Nedrema puisniidult pärit taimi või lihtsalt puisniidukirjeldusi, aga ennekõike avardavad nad arusaamist puisniidul olemise kogemusest ja annavad selle kogemuse ka siis, kui tegelikult ollakse linnas. Mõnes mängus tuleb taimede kasvatamiseks teha pingutusi, mõnes piisab lihtsalt jalutamisest ja taimed kasvavad koos tehitud sammudega.

Me ei püüa nende äppidega kedagi faktitargaks õpetada, vaid viitame äppides esitatud teemade kaudu vajadusele saada aru, et looduse probleemid on suured ja mitte kellelgi pole enam võimalik neist mööda vaadata. Samale tõdemusele jõudsid üldhariduskoolide ja looduskeskuste juhendajad 15. aprillil Nedrema puisniidul toimunud videomängude esitlusel.

Mängude äppe on kaks: „Väikesed elud: KUUK“ ja „Väikesed elud: Rohi“, millest viimane sisaldab kolme mängu. Äpid on allalaetavad Google Playst ja Apple Store'ist.

GET IT ON
Google Play

GET IT ON
App Store

Projekti on kaasrahastanud Euroopa Liit. Väljendatud seisukohad ja arvamused on siiski üksnes autori(te) omad ega pruugi kajastada Euroopa Liidu või CINEA seisukohti.

Euroopa Liit ega toetuse andja ei vastuta nende eest.

Jõekääru kämping kutsub külla vaid 7 km Pärnu kesklinnast, liinibuss nr. 40

Pakume majutust kuni 80-le inimesele, hind õpilasgruppidele 20 € inimene. Meil on vibulaskmine, kanuulaenus, spordiplatsid, slackline, lõkkeplats.

Info@joekaaru.ee
3725022455

EKA Eesti Kunstiakadeemia

KESKKONNAAMET

Kutsume hoolivasse ARE KOOLI meeskonda alates 21.08.2025

- **õppejuhti**, 0,5,
- **saksa keele õpetajat** (6.-8. klass; 9 tundi nädalas),
- **eripedagoogi**, 0,5,
- **huvijuhti**, 0,5.

Sinult ootame

- vajalikku haridust või kvalifikatsiooni,
- koostöövalmidust,
- soovi panustada õpilaste ja kooli arengusse.

Sulle pakume

- kolleegide tuge,
- kaasaegset ja asjalikku töökeskkonda,
- võimalusi enesearenguks.

Täpsem info www.aren.edu.ee ja tel 5348 2880.